

การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนวิถีพุทธ Management of Buddhist Community Welfare Funds

พระมหาเพ็ช ฐานิสโร (เทียนชัย)^{1*} พระอธิการจำนงค์ จรณธมโม (สำเนา)²

Phramaha Phet Thanissaro (Thienchai)^{1*} Phra Athikan Jamnong Jaranathummo (Sammao)²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย ที่เรียกว่า วัฏจักรชีวิต ด้วยการพัฒนาชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบใหม่ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันและมีสิทธิพื้นฐานทางสังคม เพราะเป็นนโยบายสาธารณะแห่งรัฐด้านสวัสดิการ อันจะทำให้เกิดความพอดีสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสร้างภาพการณ์ที่ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยยึดต้นแบบยุทธศาสตร์การปฏิรูปเศรษฐกิจตามหลักพระพุทธศาสนา

กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นยุทธวิธีที่นำเอาหลักเศรษฐศาสตร์มาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการยึดเอาหลักรัฐประศาสน์นโยบายการปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขของพระเจ้ามหาวิชิตราชตามหลักการบริหาร คือ การพัฒนาบ้านเมืองด้วยการพัฒนาทางเศรษฐกิจและพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับจิตใจ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีการเบียดเบียนประชาชนมีความชื่นชมยินดีต่อกัน รัฐบาลก็จะได้รับผลย้อนกลับคืนมาในรูปแบบที่ประชาชนจะมีความขยัน เก่งกล้าฮือฮาได้มากขึ้น ชุมชนมีความสงบสุข มีความสามัคคี และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน คือ ทิณฐธัมมิกัตถะ ได้แก่ ประโยชน์ในปัจจุบัน อันเป็นหัวใจของเศรษฐกิจ ที่จะสามารถกำหนดอนาคตทางการเงินของตนเองได้ เพราะเราสร้างต้นทุนชีวิตเพิ่มเติมได้จากการขยันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตร และดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

คำสำคัญ: กองทุนสวัสดิการชุมชน, การบริหาร, วิถีพุทธ

Abstract

The goal of this article is to talk about how to run the community welfare fund, which covers the life cycle from birth to death. This will be done through community development, creating a new community economic system to promote equality and basic social rights, as this is part of the state's welfare policy. This will make sure that the fund meets the needs of the community and helps the community become self-sufficient. It is based on the model of the economic reform strategy based on Buddhist principles.

Kutadanta Sutta is a strategy that brings the principles of economics to development in a subtle way by adhering to the principle of government policy of King Maha Vichitraj to make the country peaceful and joyful according to the administrative principles, namely the development of the city with economic development and economic development along with the mind. There is no crowding. The people rejoiced with each other. The government anticipates that the people will become more diligent and capable of collecting taxes. The community is peaceful, harmonious, and safe in life and property.

^{1,2} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2} Mahachulalongkornrajavidyalaya University

* Corresponding Author E-mail: cheangyord23@gmail.com

Buddhism promotes community welfare funds using Tiththammikatta, the benefit of the present, which is the heart of the millionaire, who can determine his or her own financial future. This is due to our ability to generate additional living expenses through diligent research. Good treatment Have friends and live a self-sufficient life.

Keywords: Community welfare fund, Administration, Buddhist way

บทนำ

รัฐสวัสดิการ คือ รัฐที่ประชาชนในประเทศมีโอกาสใช้บริการ หรือใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องใช้เงินของตนเอง โดยรัฐจะเป็นผู้จัดหา และให้บริการสิ่งนั้น ๆ กับประชาชน ในขณะที่ประชาชนต้องจ่ายภาษีเพื่อเป็นการสนับสนุนโดยอ้อมต่อระบบสวัสดิการสังคมต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายแนวคิด และทฤษฎีไว้อย่างหลากหลาย ทุนทางสังคม (Social capital) คือ ปัจจัยเชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่งมีความร่วมมือกันและไว้วางใจกัน แต่นักวิชาการส่วนมากก็ยังไม่นิยาม “ทุนทางสังคม” ที่ใช้ร่วมกัน เพราะยังไม่สามารถให้ความหมายของ “ทุนทางสังคม” ที่ชัดเจนจนตายตัวได้ ดังที่นักวิชาการตะวันตก ส่วนมากเห็นว่า ไม่มีคานิยามของ “ทุนทางสังคม” ที่สามารถตกลงกันแน่นอน แต่ในการศึกษาวิจัยจะยึดหลักเกณฑ์และระดับการสอบสวน หรือใช้นิยามที่มีผู้ใช้ร่วมกันมากที่สุด (เกษรศิริ อรุณชัยพร, 2559)

กองทุนสวัสดิการชุมชนนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งผลการศึกษา พบว่า มี 2 ส่วน คือ หน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ทั้งในระดับจังหวัด และหน่วยงานย่อยอย่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่เข้ามาสนับสนุนในเรื่องขององค์ความรู้ การจัดการ และงบประมาณ และอีกหน่วยงาน คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งให้การสนับสนุนงบประมาณรายปีให้แก่กองทุน ซึ่งกองทุนสวัสดิการชุมชน จะต้องรายงานผลการปฏิบัติงานให้หน่วยงานดังกล่าวทราบเป็นระยะ (ธนาพันธ์ กัญญาราช, 2561)

ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจต่อเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมีความตระหนักว่า ชุมชนต้องลุกขึ้นมาจัดการแก้ปัญหาด้วยคนในชุมชนเอง มีความสามารถในการขับเคลื่อนบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้วยตนเอง มีปัจจัย เงื่อนไขที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดผลสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน การให้บริการดูแลชาวบ้านอย่างเป็นรูปธรรม กลไกโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีคุณภาพ สามารถเชื่อมโยงบูรณาการ การทำงานร่วมกับกลุ่มองค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ ได้ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ระบบการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เปิดเผยและเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ ได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน เป็นต้น แบบการศึกษาเรียนรู้ของชุมชนอื่น ๆ ปัจจัย เงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นจะเป็นกรอบกำหนดให้แนวทางและวิธีการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องชอบธรรมเกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน (จรรยา กลัดล้อม, 2560)

การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กองทุนสวัสดิการชุมชนนั้น ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ 1) มีการจัดสวัสดิการชุมชนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของกองทุนอย่างแท้จริง ทั้งเกิด แก่ เจ็บป่วย และเสียชีวิต 2) มีการดูแลช่วยเหลือกันทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุ หรือเมื่อสมาชิกเจ็บป่วย และส่งเสริมอาชีพ 3) ประชาชนมีความประหยัด รู้จักจัดระเบียบการใช้เงินของตนเอง เพื่อการออมมากขึ้น 4) มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นที่ศึกษาดูงานจากกลุ่ม องค์กรภายนอกชุมชน ปัญหาการดำเนินการ 1) การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง 2) ความกังวลกับการจัดเก็บเงินออมอาจมีปัญหา 3) การประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ดีทำให้ขาดการสนับสนุนงบประมาณ 4) สมาชิกบางคนขาดวินัยในการออม ทำให้ไม่มีเงินส่งออมและบางส่วนส่งไม่ตรงเวลา (วายุพา วงศ์วิกรม และคณะ, 2560)

แนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนที่อยู่ในระยะของการพัฒนาให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง จุดสำคัญของการพัฒนา คือ การเรียนรู้และการดูงานของชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถสรุปวิธีการของกองทุนที่อยู่ในระหว่างการพัฒนาได้ ดังนี้ 1) คณะกรรมการกองทุนได้เร่งทำความเข้าใจกับสมาชิกของชุมชนถึงความสำคัญของการมีสวัสดิการเพื่อดูแลตนเอง โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับสวัสดิการมากกว่าการกู้ยืม 2) การทำความเข้าใจกับผู้นำท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้เงินงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน 3) กองทุนที่อยู่ในระหว่างการพัฒนาได้วางแนวทางการบริหารจัดการกองทุนโดยการใช้เครื่องมือเช่น เทคโนโลยี และผู้ที่มีความรู้เช่นเด็กรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือ เพื่อให้งานกองทุนสามารถดำเนินไปได้อย่างเข้มแข็ง (ฉัตรวิรัช องค์กรสังห, 2566)

สวัสดิการชุมชนเมืองที่ควรได้รับการส่งเสริมมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นสวัสดิการเชิงกลุ่มเน้นการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อความมั่นคงในการดำรงชีพระยะยาว และตอบสนองต่อสมาชิกทุกกลุ่มส่วนลักษณะสำคัญของชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วย ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและอำนาจการต่อรอง (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และ สุพรรณิ ไชยอำพร, 2560)

กองทุนสวัสดิการชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนในเรื่องขององค์ความรู้ การจัดการ และงบประมาณ สามารถเชื่อมโยงบูรณาการ การทำงานร่วมกับกลุ่มองค์กรและหน่วยงานอื่น ๆ ได้ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ระบบการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กองทุนสวัสดิการชุมชน มีปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือ มีการจัดสวัสดิการชุมชนตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของกองทุนอย่างแท้จริง ทั้งเกิด แก่ เจ็บป่วย และเสียชีวิต และมีการดูแลช่วยเหลือกันทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุ หรือเมื่อสมาชิกเจ็บป่วย และส่งเสริมอาชีพ ส่วนแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนที่อยู่ในระยะของการพัฒนาให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง จุดสำคัญของการพัฒนา คือ การเรียนรู้และการดูงานของชุมชนที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและอำนาจการต่อรอง

การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน

แนวคิดในกฎทันตสูตร เป็นการนำเสนอแนวทางการปฏิบัติแนวคิดทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นมูลฐานที่สัมพันธ์กับแนวคิดทางการเมืองแบบธรรมาธิปไตย คำถามมีว่า “แนวคิดในกฎทันตสูตรได้นำเสนอหลักการและแนวทางดังกล่าวอย่างไร” จึงทำให้นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา มองว่า ควรนำพระสูตรดังกล่าวมานั้น มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสังคมไทยในปัจจุบัน ก็เกิดประโยชน์แก่ชาติและประชาชนได้อย่างมาก พรหมณบุโรหิตได้นำเสนอต่อพระเจ้ามหาวิจิตรราชเกี่ยวกับ “นโยบายคู่ขนาน” (Dualistic policy) อันเป็นการดำเนินนโยบายเชิงรัฐประศาสนศาสตร์ควบคู่ไปกับนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งนโยบายคู่ขนานนั้นประกอบไปด้วย “ไตรภาค” หรือ “กลยุทธ์สามเสา” กล่าวคือ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

1. การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชนชั้นรากหญ้า โดยการพระราชทานพันธุ์พืช และอาหารให้แก่พลเมืองผู้ยากเข็ญในเกษตรกรรม และการเลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อให้เกษตรกรนั้นไม่ต้องเดือดร้อนเรื่องต้นทุนทางสินค้า หรือต้นทุนในการซื้อวัตถุดิบจากแคว้นอื่นมากจนเกินไป

2. การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับกลาง และระดับสูง โดยการสนับสนุนต้นทุนทางการผลิต หรือต้นทุนทางการเงินให้แก่ธุรกิจขนาดกลาง อันเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์ที่คอยรับซื้อสินค้าทางการเกษตรจากเกษตรกรไปขายใน แคว้นอื่น ๆ หรือภายในแคว้นของพระองค์

3. การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่คณะผู้บริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยข้าราชการเป็นมันสมอง และผลักดันนโยบายต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลเป็นรูปธรรม ดังนั้น การพระราชทานอาหาร และเพิ่มเงินเดือนให้แก่ข้าราชการนั้น จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการในการสร้างแรงจูงใจได้อย่างดีที่สุดในทางหนึ่ง

สวัสดิการชุมชน คือ การสร้างหลักประกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน ตั้งแต่เกิดจนตาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายตามสภาพของชุมชน เพื่อให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน บนหลักการพึ่งตนเอง การให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี และสร้างความร่วมมือกัน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง

ในอดีตสังคมไทยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามธรรมชาติ โดยมีบ้านและวัดเป็นศูนย์กลาง ต่อมาสังคมเปลี่ยนแปลงไป รัฐเป็นผู้จัดสวัสดิการให้ไม่ทั่วถึง ขณะที่สังคมมีความเหลื่อมล้ำ มีผู้ด้อยโอกาสและผู้ประสบความยากลำบาก ไม่มีสวัสดิการที่เพียงพอ ชุมชนที่มีประสบการณ์งานพัฒนาจึงร่วมกันจัดสวัสดิการของชุมชน โดยพึ่งพากระบวนการพึ่งตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันของสังคมในอดีตมาจัดเป็นกองทุน เพื่อช่วยเหลือกันและกันของชุมชน โดยต่อยอดจากกลุ่มออมทรัพย์ หรือองค์กรการเงินที่มีอยู่ ในปี พ.ศ. 2546 มีการทดลองจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น มีการขยายผลไปทั่วประเทศ และยกระดับเป็นโครงการตามนโยบายสังคมไม่ทอดทิ้งกันของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี พ.ศ. 2549 ที่มีอาจารย์ไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม เป็นรัฐมนตรี และเป็นนโยบายของรัฐบาล ปี พ.ศ. 2552 โดยรัฐบาลได้ให้งบประมาณสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน และกองทุนสวัสดิการชุมชนได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2563 มีกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน 6,030 กองทุน มีเงินกองทุนสะสมรวม 17,017,048,232.85 บาท โดยเป็นเงินของสมาชิกมากกว่าร้อยละ 54 สมาชิกของกองทุน 5,807,860 คนความสำเร็จที่สำคัญของการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนของขบวนชุมชน คือ สวัสดิการชุมชนได้ถูกกำหนดเป็นมาตรการหนึ่งของการปฏิรูปด้านสังคม (แก้ว สังข์ชู และคณะ, 2563)

องค์กรออมทรัพย์เกิดจากการรวมตัวเป็นทุนทางสังคม ในระยะแรกมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนโดยจัดกิจกรรมเงินออมและการกั๊ยเงิน เพื่อสนับสนุนการผลิตในหมู่สมาชิก โดยอาศัยผู้นำและคณะกรรมการบริหารกองทุน ซึ่งได้รับความไว้วางใจจากสมาชิก การทำกิจกรรมของกลุ่มไม่ประสบปัญหาหนี้เสีย เนื่องจากมีกระบวนการควบคุมทางสังคม หรือ “กฎเกณฑ์ของชาวบ้าน” ที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ทุนทางสังคม และกิจกรรมของกลุ่มมีวิวัฒนาการและการปรับตัวก่อให้เกิดการขยายเครือข่ายระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด (วิทยา คามุณี, 2551) ระบบเศรษฐกิจชุมชน จัดเป็นหน่วยผลิต มีเป้าหมายการผลิต คือ การประกันการบริโภคของครอบครัว พื้นฐานของการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมฐานเศรษฐกิจ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนหมุนเวียนเพื่อการผลิต กลุ่มเครือข่ายอาชีพเสริม ในด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ โดยเฉพาะรัฐท้องถิ่น จัดสวัสดิการให้แก่ชุมชนภายใต้แนวคิดเรื่องการจัดการปัญหาความยากไร้ มุ่งตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน ดังปรากฏในรูปแบบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้ด้อยโอกาส แต่มิได้เกิดความร่วมมือในการจัดสวัสดิการจากกระบวนการถักทออุดมการณ์ของชาวบ้านอย่างแท้จริง (อรัญญา พงศ์สะอาด, 2553)

การสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชนในปัจจุบัน นอกจากการเติบโตในเชิงปริมาณ ทั้งการขยายจำนวนกองทุนและสมาชิก รวมถึงการเติบโตของเงินกองทุนแล้ว ยังก่อให้เกิดรูปธรรมการช่วยเหลือและดูแลกันในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย มากกว่าการจัดระบบสวัสดิการขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ การจัดการสวัสดิการชุมชน มีความสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การจัดการสวัสดิการชุมชนด้วยวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มร้านค้าชุมชน กองทุนบ้านใหม่ ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันท์ 5 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ซึ่งผลการวิจัย พบว่า สมาชิกในชุมชนรวมกลุ่มกันจัดตั้งโครงการร้านค้าชุมชนกองทุนบ้านใหม่ ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันท์ 5 โดยเริ่มมาจากโครงการประชารัฐที่กองทุนหมู่บ้านได้นำเงินที่รัฐให้ไปร่วมลงทุน และนำเงินส่วนตัว ของสมาชิกอีกจำนวนหนึ่งมาลงทุนทำโครงการร้านค้าชุมชนกองทุนบ้านใหม่ โดยมีแนวคิดที่ต้องการจะสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน จึงเกิดแนวคิดผลิตรถกระบะเป่าผ้าเพื่อจำหน่าย โดยวัสดุที่หาได้จากในชุมชน คือ ผ้าที่สามารถซื้อได้จากโรงงานที่ตั้งอยู่ในชุมชน อีกประการ เพื่อลดปัญหาโลกร้อน ทางกลุ่มร้านค้าชุมชนยังนำเงินจากการจำหน่ายกระบะเป่าผ้าบางส่วนมาใช้ในการจัดการสวัสดิการชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนตั้งแต่การเกิดจนถึงการเสียชีวิต อีกทั้งเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ผู้สูงอายุได้มีงานทำ เกิดความสามัคคีภายในชุมชน (นิธิตาวัลย์ คงสมบูรณ์, 2564)

เพื่อให้การสนับสนุนระบบสวัสดิการชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ขบวนการสวัสดิการชุมชนจึงได้ร่วมกันพัฒนา ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนากระบวนการสวัสดิการชุมชน โดยการตั้งเป้าหมายในการขยายกองทุนและสมาชิกให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน การพัฒนาศักยภาพแกนนำการพัฒนาองค์กรความรู้ การเชื่อมโยงและบูรณาการงานระบบสวัสดิการชุมชนกับหน่วยงาน ภาคี ท้องถิ่น การผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติสวัสดิการชุมชน เพื่อให้นโยบายสนับสนุนสวัสดิการชุมชนเป็นไปอย่างมีความต่อเนื่อง (เปรมปรีดิ์ นาราช, 2559) นอกจากนี้ สวัสดิการชุมชนยังมีการยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำสู่ความเจริญ สันติสุข ของชุมชนอย่างยั่งยืน เพราะสมาชิกเข้าใจ เข้าถึงคุณค่า อุดมการณ์ของสวัสดิการชุมชน และนำมาปฏิบัติในการพัฒนาชีวิตของตนเอง ชุมชน และสังคม ส่วนวิธีการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยคำนึงถึงความรู้ คุณธรรม และความหลากหลายของชุมชน

การประเมินภาพรวมของบริบทและสถานะของทุนทางสังคมของประเทศไทย บ่งชี้ให้เห็นว่า ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง เพื่อมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ด้วยการกระจายโอกาส สร้างความเสมอภาค และลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงรายได้ ความมั่งคั่ง เชิงพื้นที่ และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ โดยการกระจายการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเมือง เพื่อกระจายประโยชน์จากความสำเร็จทางเศรษฐกิจ กระจายโอกาสเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และดิจิทัล เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและพื้นที่เมือง เพื่อให้คนทุกกลุ่ม สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทั้งการเข้าถึงแหล่งความรู้ แหล่งเงินทุน และสวัสดิการทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ดังนั้น สวัสดิการชุมชน จึงเป็นการสร้างหลักประกันการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายตามสภาพของชุมชน เพื่อให้เกิดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน บนหลักการพึ่งตนเอง การให้อย่างมีคุณค่า รับผิดชอบต่อศักดิ์ศรี และสร้างความร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง จัดการตนเองได้

กองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมาเน้นขยายฐานสมาชิกให้กว้างขวางขึ้น และพัฒนาการบริหารจัดการ รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งในท้องถิ่นที่ยังไม่มีกองทุนสวัสดิการชุมชน วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทย นโยบายของรัฐบาล รวมถึงนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการสวัสดิการชุมชนอย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม

และประเทศชาติ ให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562)

จะเห็นได้ว่า สิ่งที่รัฐควรทำ คือ การสร้างระบบจิตใจ เพื่อให้ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมที่จะกระจายสู่ภูมิภาคมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งจะต้องศึกษาว่าหากอุตสาหกรรมไปตั้งในชุมชนแล้ว สามารถพัฒนาชุมชน โดยเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญควบคู่กันไป มีมาตรการจูงใจใดบ้าง อะไรเกื้อหนุนอะไรที่จะให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยเศรษฐกิจของชุมชนเป็นตัวนำ และจะนำไปสู่การพัฒนาในเรื่องอื่น ๆ ต่อไปได้ เศรษฐกิจของชุมชนที่จะสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาคนได้จะต้องริเริ่มโดยชุมชน บริหารการจัดการโดยชุมชนเป็นเจ้าของและแบ่งปันผลกำไรส่วนหนึ่งเพื่อพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับทัศนะของ นิตดาวัลย์ คงสมบูรณ์ (2564) ที่ว่าสวัสดิการชุมชน เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนตั้งแต่การเกิดจนถึงการเสียชีวิต อีกทั้งเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ผู้สูงอายุได้มีงานทำ เกิดความสามัคคีภายในชุมชน

สรุปได้ว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นเครื่องมือของการสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชนท้องถิ่น บนพื้นฐานการให้อย่างมีคุณค่า และการรับอย่างมีศักดิ์ศรี และการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนนั้น ก็เป็นไปตามทิศทางยุทธศาสตร์สวัสดิการชุมชน คือ ทิศทางของการสร้างความมั่นคงแก่ชีวิต ด้วยการที่รัฐพึงจัดสรรปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้แก่ชุมชน และร่วมสร้างความเข้มแข็งแก่พลังของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคองค์กรสาธารณะ องค์กรชุมชน หรือองค์กรท้องถิ่น เพื่อให้เกิดดุลยภาพในการดำรงอยู่อย่างพึ่งตนเองได้ และมีพลังอำนาจที่จะปกป้องคุ้มครองตนเองอย่างรู้เท่าทัน มีการดำเนินโครงการ กิจกรรมตามยุทธศาสตร์ที่จะกระตุ้นและเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถคิดตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างระบบคุ้มครองภัยให้แก่ตนเองอย่างรู้เท่าทัน และเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์บนฐานคิดที่ยั่งยืน

สวัสดิการชุมชนวิถีพุทธ

สวัสดิการชุมชนแนวพุทธมีส่วนส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีโอกาสและความพร้อมในการที่จะเข้าถึงสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ประเสริฐที่ชีวิตจะพึงได้รับ ดังนั้น ความเข้มแข็งของชุมชน ต้องพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic) โดยพัฒนาคน ชุมชน และเศรษฐกิจชุมชน ทั้งนี้ การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งนั้น จะต้องกระทำโดยคนในชุมชน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้สึก มีปัญหา มีความต้องการในการแก้ปัญหาร่วมกัน รวมทั้งมีความรัก ความเอื้ออาทร จริงใจต่อกัน ภายใต้ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จึงจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

การจัดสวัสดิการชุมชนตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ดังจะเห็นได้จากอุทาหรณ์ตามหลักกฏพันธุสูตร ซึ่งพระภิกษุอาฬภคาร (2547) ได้ชี้ให้เห็นว่า เป็นการสนทนาธรรมระหว่างพระผู้มีพระภาคเจ้ากับภิกษุทันตพราหมณ์ โดยภิกษุทันตพราหมณ์เข้าไปเฝ้า เพื่อทูลขอคำอธิบายจากพระผู้มีพระภาค โดยที่พระองค์ได้ทรงอธิบายยกตัวอย่างรูปแบบการบริหารบ้านเมืองของพระเจ้ามหาวชิตราช ซึ่งประสบความสำเร็จในการปกครองบ้านเมือง จนพสกนิกรมีความร่มเย็นเป็นสุข ซึ่งเนื้อหาในพระสูตรมีกลุ่มเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับล่างและระดับบน เป็นการมุ่งเป้าปฏิรูปเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการปราบโจรผู้ร้ายแบบถอนรากถอนโคน และเพื่อขจัดความยากจนของแผ่นดิน โดยมุ่งเป้าไปที่ประชากร 3 กลุ่มระดับล่าง คือ 1) กลุ่มเกษตรกร ได้แก่ ชาวไร่ ชาวนา ผู้ทำการเกษตรและกสิกรรม 2) กลุ่มพ่อค้าขายย้อย ได้แก่ พ่อค้า แม่ค้า ผู้ประกอบอาชีพอิสระทั้งหลายในระดับล่าง และ 3) กลุ่มข้าราชการชั้นผู้น้อย และผู้รับจ้างในวงราชการ ผลจากการทำตาม

คำแนะนำดังกล่าว ทำให้ประชาชนต่างชนชั้นในกิจการงานของตนมากขึ้น ไม่มีโจรผู้ร้าย บ้านเมืองสงบสุขเรียบร้อย ไม่มีการเบียดเบียนกัน และภาษีอากรเข้าพระคลังมากขึ้น ส่วนกลุ่มเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ระดับบน คือ การแสวงหาการมีส่วนร่วมของกลุ่มอิทธิพล 4 กลุ่มใหญ่ในแผ่นดิน ซึ่งในยุคนั้นได้กล่าวถึงบรรดาเจ้าผู้ครองนครเมืองต่าง ๆ ที่ขึ้นกับพระเจ้ามหาวิชิตราช บรรดาอำมาตย์ราชบริพารผู้ใหญ่ พวกพราหมณ์มหาศาล และพวกคหบดีมหาศาล ถ้าหากจะประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยกับบ้านเมืองปัจจุบัน น่าจะได้แก่ กลุ่มอิทธิพลทางการเมือง 4 กลุ่มในระดับบน คือ

1. กลุ่มนักการเมือง ได้แก่ กลุ่มนักการเมืองระดับชาติที่เป็นตัวแทนประชาชนในแต่ละท้องถิ่น สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองในทุกระดับ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจปัญหาสำคัญและอนาคตของบ้านเมือง

2. กลุ่มข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ได้แก่ ข้าราชการทหาร ตำรวจ พลเรือนในระดับสูง ตั้งแต่ระดับกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการ ผู้บัญชาการทหารทุกเหล่า เสนาธิการ ผู้ว่าการ และผู้อำนวยการรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ

3. กลุ่มผู้นำทางความคิด นักวิชาการใหญ่ สื่อมวลชนใหญ่ ในอดีตคือกลุ่มพราหมณ์มหาศาล ปัจจุบันเป็นสถาบันทางความคิดที่มีบทบาทกว้างดูลำนาจอธิปไตย ชี้นำประชาชน ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการ นักคิดในสังคม

4. กลุ่มพ่อค้าคหบดีใหญ่ ซึ่งทุกยุคทุกสมัยจะมีพ่อค้าที่ทรงอิทธิพล เพราะมีทรัพย์สินมหาศาล มีอำนาจ มีบริวาร กลายเป็นบุคคลสำคัญของแผ่นดินที่จะมองข้ามไปไม่ได้ จะต้องได้รับความร่วมมือด้วย

ยุทธศาสตร์ทางรัฐศาสตร์ในการปกครองประเทศยุคพระเจ้ามหาวิชิตราช ถือเป็นต้นแบบของการเปลี่ยนแปลงเจตคติ แนวคิดของการปกครองแบบธรรมาธิปไตย ที่ปัจจุบันเขียนเป็นทฤษฎีใหม่ของตะวันตกที่เรียกว่า “Good governance” นั่นคือ การบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบ ควบคุมได้ และให้ประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งพราหมณ์ปุโรหิตได้ถวายวิธีที่จะกำจัดเสี้ยนหนาม คือ โจรต้องอาศัยวิธีการ (พระภควทวิริยคุณ, 2547) ต่อไปนี้

1. ขอให้พระองค์พระราชทานพันธุ์พืชและอาหารแก่พลเมือง ผู้ซ่มักเขม่นในเกษตรกรรมและเลี้ยงปศุสัตว์ในบ้านเมืองของพระองค์

2. ขอให้พระองค์พระราชทานต้นทุนให้แก่พลเมือง ผู้ซ่มักเขม่นในพาณิชย์กรรม ในบ้านเมืองของพระองค์

3. ขอให้พระองค์พระราชทานอาหารและเงินเดือนแก่ข้าราชการที่ขยันขันแข็ง ในบ้านเมืองของพระองค์

จะเห็นได้ว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนในทางพระพุทธศาสนานั้น เป็นการเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาคทางสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเรียกได้ว่าเป็นสาธารณโภคี คือ มีการแบ่งปัน ซึ่งสามารถพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจการออมทรัพย์ การใช้จ่ายทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระราชปัญญาภรณ์ (สิงห์คำ ขยวีโส) (2565) ที่ว่า พระพุทธศาสนามีหลักการในการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมที่มีคุณธรรม 8 ประการ คือ ความถูกต้อง ความเสมอภาค ความยุติธรรม ความสันติ ความพอเพียง สามัคคีธรรม การพึ่งพาอาศัย การมีศรัทธาและปัญญา ซึ่งถ้าสังคมใดมีธรรมเหล่านี้ทั้งหมด สังคมนั้นก็จะมีสุขสงบสุข มีการเกื้อกูลแบ่งปัน และช่วยพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความสุจริต

หลักพุทธธรรมที่จะส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชนนั้น คือ ทิฐุธรรมมิกัตถะ หรือประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในโลกนี้ อันเป็นส่วนเบื้องต้น และเป็นหัวใจของเศรษฐกิจ มีจุดหมายเฉพาะหน้าที่มองเห็นได้ในชีวิตประจำวัน อันได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ หรือทรัพย์สิน ฐานะ เป็นต้น รวมถึงการแสวงหาสิ่งเหล่านี้โดยชอบธรรม มี 4 ประการ คือ

1. อุฏฐานสัมปทา หาเลี้ยงชีพด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติ หน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตราหาอุปายวิธี สามารถดำเนินการให้ได้ผลดี
2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังของตน ไม่ให้เป็น อันตรายหรือสูญหาย
3. กัลยาณมิตตตา การคบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วย ศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ไม่แนะนำไปสู่อบายมุข
4. สมชีวิตา มีความอยู่พอเหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เลี้ยงชีวิต แต่พอดี ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ไม่ฟุ่มเฟือยนัก ให้รายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, เล่ม 23 ข้อ 144)

สรุปได้ว่า พระเจ้ามหาวิชิตราช ทรงให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) และกิจกรรมของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้น หรือโน้มน้าวให้รัฐบาลผู้นำ ผู้กำกับนโยบาย ผู้มีอำนาจ หรืออิทธิพลต่อทุกระบวนการทางการเมือง การปกครอง มีความเห็นหรือตัดสินใจ (พระครูโสภณปริยัติสุธี, 2552) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นถึงความผูกพันกันอย่างชัดเจน ระหว่างการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม กล่าวคือ ด้านการเมือง เมื่อผู้นำต้องการให้เกิดความผาสุกหรือการกินดีอยู่ดีของปวงชนต้องวางนโยบาย คือ กำหนดทิศทางโดยเน้นเศรษฐกิจเป็นตัวนำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ อนึ่ง การบริหารจัดการเศรษฐกิจของพระเจ้ามหาวิชิตราช ที่ปรากฏในกฎทนต์สูตรชี้ให้เห็นว่า มีความเป็นเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่นอกจากจะเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังเกิดการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล อีกทั้ง ยังเป็นการปลูกฝังศีลธรรมอันดีงาม ทำให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา กฎทนต์สูตรนี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนระบบการจัดการสวัสดิการชุมชนและเกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนวิถีพุทธนั้น เมื่อประยุกต์เอากฎทนต์สูตรซึ่งเป็นพระสูตรที่ว่าด้วยหลักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ เป็นยุทธวิธีที่นำเอาหลักเศรษฐศาสตร์มาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการปฏิบัติตามหลักรัฐประศาสน์นโยบายการปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขของพระเจ้ามหาวิชิตราช และการบูรณาการเข้ากับหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ ได้แก่ ประโยชน์ในปัจจุบัน อันเป็นหัวใจของเศรษฐกิจ จะยิ่งทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถต่อยอดกองทุนด้วยหลักหัวใจของเศรษฐกิจ กล่าวคือ 1) อุฏฐานสัมปทา หาเลี้ยงชีพด้วยความหมั่น ประกอบอาชีพอันสุจริต 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ 3) กัลยาณมิตตตา การคบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลผู้ถึงพร้อมด้วย ศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ไม่แนะนำไปสู่อบายมุข 4) สมชีวิตา มีความอยู่พอเหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่าย เลี้ยงชีวิตแต่พอดี ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นองค์ความรู้ตามแผนภาพ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนวิถีพุทธ

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนวิถีพุทธที่มีการปรับประยุกต์ใช้หลักกฎทันตสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยหลักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ เป็นยุทธวิธีที่นำเอาหลักเศรษฐศาสตร์มาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการปฏิบัติตามหลักรัฐประศาสน์นโยบายการปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็น และการบูรณาการเข้ากับหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะ ได้แก่ ประโยชน์ในปัจจุบัน อันเป็นหัวใจของเศรษฐกิจ ทำให้ต้ององค์ความรู้ใหม่จากการบริหารจัดการประกอบด้วย ความเสมอภาคทางสังคม กระบวนการสร้างความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ความสันติ อยู่กันอย่างมีความสุข ความพอเพียง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคีธรรมของคนในชุมชน ตลอดจนเครือข่ายสวัสดิการชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้เป็นอย่างดี

สรุป

การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย ที่เรียกว่าวัฏจักรชีวิต บนหลักการพึ่งตนเอง การให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี ด้วยการพัฒนาชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบใหม่ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันและมีสิทธิพื้นฐานทางสังคม เพราะเป็นนโยบายสาธารณะแห่งรัฐด้านสวัสดิการ พระสูตรในทางพระพุทธศาสนา คือ กฎทันตสูตร เป็นยุทธวิธีที่นำเอาหลักเศรษฐศาสตร์มาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการยึดเอาหลักรัฐประศาสน์นโยบายการปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขของพระเจ้ามหาวิชิตราชตามหลักการบริหาร คือ การพัฒนาบ้านเมืองด้วยการพัฒนาทาง

เศรษฐกิจ และพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับจิตใจ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีการเบียดเบียน ประชาชนมีความชื่นชมยินดีต่อกัน หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน คือ ทิฐุธรรมมีกัตถะ ได้แก่ ประโยชน์ในปัจจุบัน อันเป็นหัวใจของเศรษฐกิจ ที่จะสามารถกำหนดอนาคตทางการเงินของตัวเราได้

กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นกิจกรรมของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ที่ทุกคนในชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของ ร่วมรับผิดชอบ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมความมั่นคง เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพึ่งพาตนเองได้ การพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน ท้องถิ่นที่ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ให้ชุมชนมีบทบาทเป็นหลัก และเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนฐานรากให้เกิดขึ้นทั่วประเทศ กองทุนสวัสดิการชุมชน มีความยั่งยืน มั่นคง เพราะผู้บริหารหรือสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ยึดหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารที่จะทำให้ชุมชนมีธรรมาภิบาล บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตามหลักการสร้างรัฐสวัสดิการที่ให้ความสำคัญกับนโยบายสังคมที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง เพื่อมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ด้วยการกระจายโอกาส สร้างความเสมอภาค และลดความเหลื่อมล้ำทั้งในเชิงรายได้ ความมั่งคั่ง เชิงพื้นที่ และโอกาสในการแข่งขันของภาคธุรกิจ โดยการกระจายพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเมือง เพื่อกระจายประโยชน์จากความเจริญทางเศรษฐกิจ กระจายโอกาสเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ กองทุนสวัสดิการชุมชนในทางพระพุทธศาสนา เป็นการเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาคทางสังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสามารถพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ การออมทรัพย์ การใช้จ่ายทรัพย์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะทำให้การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนมีประสิทธิภาพ และชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). *ระบบสวัสดิการชุมชน รากฐานสู่สวัสดิการสังคมไทยอย่างยั่งยืน*. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน).
- เกษรศิริ อรุณชัยพร. (2559). ทูทางสังคม. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 5(2). <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ/article/view/253066>
- แก้ว สังข์ชู, วารุณี สกฤตธนธรา, ปาลิน อารังรัตนศิลป์, มณเฑียร สอดเนื่อง, สุนา สร้อยเขียน, ประวัติ กองเมือง ปัก, ธิติรัตน์ แสงปัก, ประสิทธิ์ ดวงพยัค, ธนพล ศรีใส, นัฐ แก้วสว่าง, วิไลภรณ์ แจ่มจันทร์, สีน สีสวน , และสุกานิต จุมผา. (2563). *คู่มือบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล*. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน. <https://web.codi.or.th/wp-content/uploads/2020/12/คู่มือบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล.pdf>
- จรรยา กลัดล้อม (2560). ปัจจัยการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการจังหวัดชัยนาทสู่ความยั่งยืน. *วารสารการวิจัย การบริหารการพัฒนา*, 7(2), 63-72. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/243921>
- ฉัตรวิญญู องค์กรสิงห์. (2566). *นวัตกรรมสังคมกองทุนสวัสดิการชุมชน*. สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ธนานันต์ กัญญาราช. (2561). การพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน อำเภอสันป่าตอง จังหวัด เชียงใหม่. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*, 6(1), 52-75. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/wh/article/view/164444>

- นิตดาวัลย์ คงสมบูรณ์. (2564). การจัดการสวัสดิการชุมชนด้วยวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มร้านค้าชุมชน กองทุนบ้านใหม่ ชุมชนบ้านใหม่สมานฉันท์ 5 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3664>
- เปรมปรีดิ์ นาราช. (2559). ระบบสวัสดิการชุมชน รากฐานสู่สวัสดิการสังคมไทยอย่างยั่งยืน. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). <https://ref.codi.or.th/attachments/article/15890/welfare2559.pdf>
- พระครูโสภณปริยัติสุธี. (2552). รัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภิกษุวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว). (2547). รัฐศาสตร์เชิงพุทธ และบทวิเคราะห์ทักษิณโมกส์. ดอกหญ้ากรุป.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2554). เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพุทธ :การจัดการความขัดแย้งผ่านมิติการพัฒนา สังคมและเศรษฐกิจ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. <https://www.mcu.ac.th/article/detail/440>
- พระราชปัญญาภรณ์ (สิงห์คำ ชยวิโส). (2565). กระบวนการสร้างสังคมคุณธรรมแบบมีส่วนร่วมภายใต้รูปแบบ อนาคตความดี สำหรับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หนองเหิน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. MCU Digital Collections. <https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/2873>.
- วายุพา วงศ์วิกรม, อำนาจ ชูทอง, ธนิต สุภาแสน, สมปราษฎ์ ปราบสงคราม, ภาชนก ชลานุเคราะห์, ปิยะ ปิจนนำ, ประพันธ์ ตรีบุปผา, กัฬชัย เทพวรชัย, และอนันต์ ดนตรี. (2560). การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กองทุนสวัสดิการชุมชน: กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลวิหารแดง อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี. สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย.
- วิทยา คามณี. (2551). ทูทางสังคมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชน: กรณีศึกษา องค์การออมทรัพย์ชุมชนใน จังหวัดลำปางและตาก. มหาวิทยาลัยนเรศวร. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/NU.the.2008.341
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม และสุพรรณิ ไชยอำพร. (2560). สวัสดิการชุมชนการสร้างสังคมเข้มแข็ง และการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารร่วมพักษ์, 35(1), 140-161.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf
- อรัญญา พงศ์สะอาด. (2553). ประวัติศาสตร์ชุมชนในการจัดสวัสดิการเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานใต้ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์].

